

ku podpoře chudých studujících, Mládenecský kruh, Svatopluk aj. 1882-1883 proběhla stavba div. budovy (iniciovala Občanská beseda kolem 1880), v té době hrávalo několik spolků U bílého beránka.

*Kéž blahodárný paprsek přízně vaší
vždy na tom stánku uměn spočívá,
kéž odtud stále společnosti naší
zdroj vláhy duševní se rozlívá
a v lásce k umění nás všechny poji
budovy této milé slibný prah –
kéž v ruchu žití všedního tu stojí
jak zářný maják uslechtilých snah!*

Z Proslovu Svatopluka Čecha k otevření akciového divadla.

1883 divadlo Občanské záložny otevřeno insc. Primátor (Kolár), spolek však v krizi, 1886 pouze 2 představení. 1879-1894 v SDO jako h. a r. působil uč. Václav Štech (1859-1947, dramatik, pozdější ředitel Městského divadla na Král. Vinohradech a ND v Brně), několik premiér jeho vlastních her, např. 1887 Maloměstské tradice, rok před uvedením v ND. Položil základ modernímu herectví a režii, aktivita spolku vzrostla.

V září 1879 vyzvala mne paní Karolína Hemerková, abych při ochotnickém představení, jež po dobrých zkušenostech bude zase na podzim ve prospěch Libuše pořádání, přijal roli. Tou dobou jsem přišel na školu slánskou. Oběma rukama jsem se pozvání chopil a také v jakési roli vystoupil. Hrál se v sále Občanské záložny. ... Kariéra má byla tu vzestupná, když mi již v třetím večeru byla svěřena stěžejní role v Polském židu, hře to lotrinskou dvojicí Erckmanna a Chatrjana roku 1869 napsané. Režii jakousi měla paní Hemerková. Já jsem maloval několik dekorací drobností při těch hrách.

Přišel jsem v tomto divadelním podniku do velmi dobré herecké společnosti.

Václav Štech: Vznik divadla ve Slaném, Slánské večery IV.

...Narodil se na Kladně, ale ve Slaném prožil část svého dětství a učil tam na obecní škole plných 15 let, až do roku 1894. ... Doba slánského učitelování byla jistě dobou nejradostnější v celém jeho životě. Tam poznal a do své neobyčejné paměti si vtiskl mnoho maloměstských typů, řemeslníků, obchodníků, úředníků a hlavně obecních politiků, zkrátka otců města, kteří důležitě ovládali často velmi primitivními mozky celý ten mikrokosmos na sklonku minulého století. Pustil se nadšeně a ze všech sil do veřejné činnosti, byl jednatelem v Besedě, v Sokole, hercem a režisérem v ochotnickém spolku, přednášel, psal do místních novin, založil a vedl městské muzeum...

Dodnes jsou ve Slaném pamětníci té horlivé činnosti páně učitelovy. ... Ale nejzřetelnější stopa zůstala v jeho literárních pracích, z nichž mnohé, napsané třeba již v Praze, jsou ze Slaného a o Slaném, i když je jméno maloměsta všelijak zakrýváno.

František Hampl: Václav Štech, spisovatel a dramatik, Projev v pražském rozhlase dne 3. března 1947.

80. léta 19. stol. dekorace Robert Holzer. 1888 divadlo majetkem Občanské záložny. 1890 místní premiéra sporné Štechovy hry Zlatý déšť za účasti Hermanna, Šimáčka, Svobody, Sovy, Kvapila, Kronbauera, Herbena, Scheinpfluga ad. 1892 ved. DS J. Manšinger, následujících 15 let označováno jako „zlatý věk“ DS. 1892-1898 ochotníci 53 představení, celkově do 1895 307 her, z toho 66 německy, od 1862 pouze česky. Často jh. herci, hl. z ND, představení navštěvovali přední čeští spisovatelé. 1893 Jedenáct



594 / Budova divadla Občanské záložny byla vybudována roku 1883. Začátkem 21. století, po rekonstrukci, je střediskem kulturního života města a její jeviště znají televizní diváci celé země z častých přenosů populárních pořadů.

příkazání, jh. Mošna. Maryši se 1897 zúčastnil V. Mrštík, hra provedena též na Národopisné výstavě. 1899-1905 činnost spolku zcela ustala, obnovena 1906. Vzrůst počtu představení, např. 1909 12. Na repertoáru současně novinky. 1911 Magelona, jh. Kronbauerová. 1912 opereta Sněhurka (K. Moor). Před 1. svět. v. také *dělnické divadlo*, hráli v hostinci Na lochu. Dobrá úroveň představení prosadila jejich hostování i v kamenném divadle.

SDO 1918 zah. Lucernou a cyklem slavnostních akademií společně s Osvětovým sborem, pěveckým spolkem Dalibor a Hudebním sdružením. Po 1918 činnost spolků výrazně vzrostla. 1919 Bouře (Ostrovskij), Olga Scheinpflugová (1902-1968) v ní začala hrát Odi jako šestnáctiletá. 1920 mezi sedmi insc. Vlci, Revizor, Loupežník, Pěst (Hilbert), jh. Dostalová.

1921 Jiráskovy oslavy, SDO s Daliborem a hudebním sdružením insc. Král a uhlíř (Dvořák), ve prospěch bratislavského ND. 1923 50 let činnosti spolku. 1913-1923 93 her, z toho 74 českých a 19 v překladu. 1922 sídlo Šamberkova okrsku ÚMDOČ, kromě SDO členem také konkurenční *DrO Čs. strany socialistické*, ten 1923 přejmenován na *Volné sdružení divadelních ochotníků*, od 1927 jako *DS J. K. Tyl*. 1923-1926 pokusy hrát v přírodě u obce Malá Kvíc. 1928 vnitřní rozpory v SDO vyústily v ustavení *Slánské scény*, dalšího DS ve městě. Téhož roku členem ÚMDOČ. Zah. s Ženy nestárnou (J. Patrný), orientace na současnou tvorbu, hranou zejména v Praze (Wilde, Vrchlický, Štech, Čapek, V+W, Kvapil, Hilbert, Scheinpflug, Werner, Zd. Štěpánek, Konrád, Synek, Štolba, Tetauer, Connors ad.). Pro děti, zejména od 1937 h. několikrát ročně. 1929-1939 SDO 65 představení (56 her), Slánská scéna 67 her v 79 představeních, r. a h. zde O. Kolomý a od 1939 Mir. Aišman, (významní r. v 60. letech).

Po 1921 existence *DrO DTJ* a *FDTJ*. Ve 30. letech dělníci ochotníci v hotelu Elznice a U bílého beránka. Též v přírodě ve Kvici, např. Jan Výrava. 1933-1934 *Dělnická akademie* Caesar, Osel a stín. Po vypuknutí občanské války ve Španělsku 1936 uspořádala skupina mladých v *FDTJ* přes 100 tematických vystoupení. 1939 *Dělnický DS Máj*.

Ve 30. letech také *DrO 1. obce barácké, Jednota čs. obce legio-nářské, DrO Čs strany lidové, Jednota mládeže církve československé, sportovní organizace, Studentský spolek a Družina válečných poškozených*. Vedle bohaté ochotnické činnosti časté hostování profes. souborů. Slaný sídlem Šamberkova okrsku ÚMDOČ, 8 jednot.

1939 nerealizován návrh NS na spojení všech ochotnických kolektivů. Po dva roky hrála divadlo i *mládež NS*, Léto, Věc Makropulos.